ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་དང་དེ་ལས་འདས་བའི་རིག་གནས་བཟོ་སྒེད།

བདེ་མ། ངའི་མིང་ལ་Jim Deutschཞེར་བ་དང་ང་ནི་ཨ་རི་ཁ་ཏྲི་ཕིང་དམིགས་བསལ་ས་ཁུལ་ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་དམངས་སྒོལ་དང་ རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ཆེ་གནས་ཀྱི་འགྲེམས་སྟོན་ཐུས་འདོན་བ་ཡིན།ངའི་འཆད་ཁྲིད་ནི་འཆད་ཁྲིད་འགན་རིག་མཉམ་བསྡུ་མཉམ་སྒེལ་བྱེད་པའི་ནང་གི་ཆ་ཤས་གཅིག་ཡིན་པ་དང་།འཆད་ཁྲིད་རིམ་པ་འདི་ནི་འགྲེམས་སྟོན་ཐུས་འདོན་པས་གཉིར་བ་ཞིག་རིང་ལུགས་ཤུལ་བཞག་ཆེ་གནས་ཀྱི་འགྲེམས་སྟོན་ཐུས་འདོན་པ་ལས་གོགས་འགས་སྡེ་ཁུལ་མི་འདུ་བའི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ལ་གོས་བསྡུར་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན།ངའི་དེ་རིང་གི་གླིང་གཞི་ནི་ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་དམངས་སྒོལ་ཏུས་ཆེན་དང་དེ་ལས་འདས་བའི་རིག་གནས་བཟོ་གླིང་རེད།ཐོག་མར་ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་ཡི་རྒྱབ་སྟོངས་ཞིག་བརྩོད་ན།འདི་ནི་ཚ་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་བཤམས་སྟོན་ཁང་རེད།ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་ནི་1846ལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲིམས་དོན་གོས་གཞི་ཞིག་ལ་གཞིགས་ནས་བཙུགས་པ་ཡིན་པ་དང་།ལས་ཁུངས་གསར་བ་འདི་ལ་གནང་བའི་ལས་འགན་ནི་ཤེས་བྱ་ཁྱབ་སྒེལ་ལ་རྒྱལ་འདེད་དང་ཡང་ན་ "ཤེས་བྱ་འཕར་སྟོན་དང་ཁྱབ་སྒེལ" བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན།ང་རྣོ་ཆ་འདི་དག་ལ་ཅ་ཅང་དག་འང་ཚོའི་ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་ཡིས་འབད་བརྩོན་ངང་ཤེས་བྱ་ཁྱབ་སྒེལ་དང་འཕར་སྟོན་ལ་རྒྱལ་འདེད་བྱས་པ་བརྒྱུད་འཛིན་གྲོང་ས་གནས་ཁག་གི་མི་རྣམས་ལ་སློབ་གསོ་རྒྱུ་བཞིན་ཡོད།ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་འདམ་ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་སློབ་ཚོགས་སྒེ་ང་ཚོས་རང་ཁྲིད་ནི་འཛིན་གྲོང་ས་ཁག་ལས་ཆེ་བའི་ངའོས་ལས་ཡོད།ཏྲི་མི་སིན་ཁྲི་ཡི་ལས་ཀ་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།19ངང་རྒྱལ་ཁབ་སྲིག་ཚགས་གྲོང་སོགས་ངང་ཞིབ་འཇུག་ཕྱི་ཡོད།ཁ་ཕེར་ནི།ཏམངས་སྒོལ་ངང་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ཕྱི་གནས་ཤུ་ཏུ་རེད།ང་ཚོས་ཕྱི་གནས་ལCFCHཞེས་འགོད།ཏམངས་སྒོལ་ངང་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ཕྱི་གནས་ཀྱི་ལས་འགན་ནི།རིག་གནས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས།ང་ཚོས་གོ་རྟོགས་ངང་।ཁྲི་ཁྱལ་ལམ་སྒྲི་ཚོགས་ལ་ཤུགས་སྟོན།ང་ཚོའི་ཐུན་མོང་གི་མི་གཤིས་ལ་ཤུགས་སྟོན་བཅས་བྱེད་པ་དེ་ཡིན།ཏེ་ནི་ཤེས་བྱ་ཁྱབ་སྒེལ་ངང་འཕར་སྟོན་ལ་རྒྱལ་འདེད་གཏོང་བ་ཞེས་བའི་ཡིག་འབྲུ་འདི་དག་ངང་འཇུ་བར།།རྒྱུ་ནི་CFCHཡིས་རྒྱལ་ཁབ་ཆ་འདི་དག་ལ་ནན་ཏན་ཀྱིས་བཟུང་ཞིང་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།ཁ་ཤས་ཆ་ཙམ་ཡོད།CFCHཡིས་རྒྱལ་ཁབ་ཆ་འདི་དག་ལ་ནན་ཏན་ཀྱིས་བཟུང་ཞིང་ཚོའི་ཐུན་མོང་ཀྱི་ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཅིག་ཡོད།

བཤད་ཡོད་པ་མ་རེད།ཁྱེ་མི་ཁེན་ཉི་ཡིས་ཁར་ཚགས་བྱས་པའི་དཔྱད་ཚས་ས་ཡང་ན་དེ་དང་འདྲ་བའི་དཔྱད་ཚས་ཚང་མ་དེང་སྒོས་ཀྱི་ཨ་མེ་རི་ཁ་དང་འཛམ་གླིང་གི་ས་ཆ་ས་སོ་ན་ཡོད་པའི་མི་ཡིས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་པ་སྟོན་དགོས་པ་དེའི་ངོན་རེད།Ripleyཡིས་ནང་དོན་ཡིག་ཐོག་གི་ངོན་རྒྱང་རྒྱང་དེ་མ་རེད།Ripleyཡིས་Rinzlerདང་ཟས་མང་བཤམས་སྟོན་ཁང་དུ་སོང་ནས།ཁཕྱད་ཚས་དེ་དག་སྒམ་ནས་ཕྱིར་བཏོན་པ་དེ་མ་རེད།ཁོས་དཔེ་རྒྱན་ཀྱི་ལན་ནས་བཤད་པ་རེད།ཁོང་གི་ནང་དོན་ནི་ཡོ་བྱང་དེ་ཚོ་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་པ་དང། དེ་དག་ནི་སོལ་རྒྱན་རིག་གནས་ཀྱི་ཚ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པ་སྟོན་དགོས་པ་བསྟན་པ་རེད།དེ་ནི་ཁངས་མང་བཤམས་སྟོན་ཁང་གི་རིག་ངོས་ནས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་མེད་པའི་ངོས་ཆས་མ་ཡིན་པ་མ་ཟད།མི་གསོན་ཡོ་རྩམས་ཀྱིས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་རོལ་ཚས་གསོན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོན་ཁང་ཀྱི་ལས་ཀ་ཡིན་པ་མ་ཟད།ཁོ་ཀ་ཁོས་ཀྱིས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་རོལ་ཚས་ཀ་ཁ་ཤས་ཡོད་ཀྱང་ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཤས་ཀ་ཡང་ཡོད།1967ལོར་Ripleyཡིས་Rinzlerལ་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་སྒང་ཚ་འདི་དག་ལས་ཐོག་མར་དར་པ་རེད།དུས་རབས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་པའི་ལོ་རབས་དྲུག་ནུ་པ་ནི།ཤུགས་རྒྱན་དུ་པོ་ཡོད་པའི་དུས་སྒབས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་།དས་བཟླས་ནས་ཁ་ཤས་ཀ་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚེན་ནི་དུས་རབས་འདིའི་ལོ་རབས་དྲུག་ནུ་པར་ཐུང་པ་ནི་སྟེས་དབང་ཞིག་མ་རེད། ང་ཡང་སྒབས་དེ་དུས་ཡོད།ཤུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60ནི།ཏི་བ་འདོན་པའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་།འགྱན་སྟོང་གི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན།ཏི་བ་འདི་བའི་དུས་རབས་ཤིག་སྐེང་ཚོས་ཇི་ཕྱར་ཐུས་ན་དང་གཙོད་ཐུ་བ་ཐར་ལས་ལེགས་པར་བསྒྲུར་ཐུབ་པའི་ཏི་བ་འདི་བཞིན་ཡོད།ཁྱེ་མི་སིན་ཉི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚེན་ནི་དེའི་ཁོད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ནི་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60པའི་རིག་གནས་དབྱེན་སྟོར་ནས་ཐུང་བ་ཡིན།གནད་ཀྱི་ཡོད་ཚད་ནི་ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཤས་ཀ་ཡིན།ཁ་ཤས་ལས་ཀ་ཁ་ཤས་ཀ་ཡིན།ཁ་ཤས་ལས་ཀ་ཁ་ཤས་ཀ་ཡིན།Ripleyདང་Rinzlerགཉིས་ཀྱིས་ཏྲི་མི་སིན་ཉི་ནི“སྒབས་དོན་དང་འབྲེལ་བ”བྱེད་དགོས་པའི་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།དུས་རབས20པའི་ལོ་རབས60པ་ནི་ཕར་ལས་སྐ་མང་ཙན་ཀྱི་དུས་རབས་ཞིག་ཡིན།ཕྱོན་ཚད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་དང་མི་འདུ་བའི་སྒོ་ནས་ཙཱ་རིའི་ལོ་རྒྱས་དང་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་པ་དང་། ཕྱོན་ཚད་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་འདི་དག་ནི་གཙོ་བོ་གོང་ནས་འོག་བར་དུ་ཙཱ་རིའི་ལོ་རྒྱས་བཤད་པ་དེ་ཡིན།དམངས་སྲོལ་དུས་ཚེན་གྱི་ཕྱོགས་ནས་ཉ་ཤ་ཁ་ནི་དམངས་ཁོད་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་ཉ་ཤ་ཐང་ཅེ་ནས་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་རྒྱ་ཅི་ཡིན།ཁྱེ་མི་སིན་ཉི་ཡིས་ནས་རྒྱུན་དུ་ཙཱ་རིའི་ཙུང་ཐུང་ལ་ཡར་ཉ་བྱེད་ལ་དེའི་སྒོར་མང་པོ་འཕྲི་ཀྱིན་ཡོད་སྐེ།ཆུམ་མོ་སྒུ་ཞབས་དང་པོའི་ཁྱོན་ཁོས་རིང་པོའི་རི་མོ་ཁ།ཁ་ཤས་ཀ་ཁ་ཤ།ལ་ཡ་ཁ་ཤ།ཁ་ཤ།ལ་ཡ་ཁ་ཤ།ལ་ཡ་ཁ་ཤ།ལ་ཡ་

གྱི་ཡོད། ང་ཚོས་བ་ཕྱ་དུས་ཆེན་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་ཕྱ་ཐུར་དཔེ་བཞག་ནས་ཏྲི་ཁཱ་ཡིག་གི་ནང་།ང་ཚོས་ངོན་བངོས་ས་ཐ་སྣད་དེ་ནི་བྱ་ཚོག་དུ་བཀོལ་ཀྱིན་མེད། འོན་ཀྱང་འདི་ནི་བྱ་སྟོང་བང་འགལ་སྐྱོང་།ང་དུང་ནས་རྒྱན་ཏེ་མི་སིན་ཏེ་ཏོལ་པོ་ནས་བརྗེང་མི་ཐིང་པའི་མི་དགྱལ་མ་རྣམས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་བརྗེང་པ་དེ་དག་སྐོར་གྱི་སྐོག་ཐྱར་རམ་དཔེ་མཚོན་རང་བཞིན་མཚོན་པ་རེད།ཆ་གསུམ་པ་སྟེ་དུས་ཆེན་འདི་ནི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ཁྱབ་ཐེལ་དང་ཡོང་ཐེལ་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་ཤིག་ཡིན།འདི་དག་ཚང་མ་མངོན་སུམ་གསོན་རྟེན་ཀྱི་མི་ཡི་ཤུལ་བཞག་རིག་གནས་རེད།ཁྱེ་མི་སིན་ཏེ་ཡོངས་ལ་མཚོན་ནི། ང་ཚོའི་ཨ་མེ་རི་བའི་ལོ་རྒྱས་བཤམས་སྟོན་བང་།ང་ཚོའི་ཨ་ཐྲེ་རི་ཁ་བ་ཨ་མེ་རི་ཁ་བའི་ལོ་རྒྱས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཤམས་སྟོན་ཁང་།ང་ཚོའི་ཨ་ཐྲེ་རི་ཁ་བ་ཨ་མེ་རི་ཁ་བའི་ལོ་རྒྱས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཤམས་སྟོན་ཁང་། ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་རང་ཐྲུང་བཤམས་སྟོན་ཁང་སོགས་ས།ཁ་ཅོ་བོ་སྒམ་ནང་ན་བཙུག་པའི་དངོས་གཟུགས་དང་ཅ་ལག་དག་དག་རེད།ཁམས་སྲོལ་དུས་ཆེན་ནི་མི་ལ་དམིགས་པ་ལས་དངོས་པོ་ལ་དམིགས་པ་མ་རེད།མི་རྣམས་ཀྱིས་དངོས་གཟུགས་ཞིག་གིས་མཚོན་ཐབས་མེད་པའི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་གཏམ་རྒྱུད་བརྗེད་ཕྱབ་པ་ཡིན།ང་དངོས་མང་གཤམས་སྟོན་ཁང་ལ་དཀའ་བ་ཡོད།ང་དངོས་མང་གཤམས་སྟོན་ཁང་ལ་སོང་ནས་དངོས་པོར་ཕྱ་རྒྱུར་ཡང་དཀའ།འོན་ཀྱང་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་ཏེ།ཕྱུགས་རི་མེད་པའི་དངོས་མང་གཤམས་སྟོན་ཁང་འདིས། ཐབས་ལམ་མི་འདྲ་བར་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་འཚོ་ཐྲོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་སྲུང་སྐྱོབ་དང་ཁྱབ་ཐེལ་གཏོང་གི་ཡོད།ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ང་ཚོས་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་འདིའི་སྐོར་ཅིག་བཤད་ན།འདི་ནི་དམངས་གི་རིག་གནས།དམངས་ནས་སྐྱན་པའི་རིག་གནས།དམངས་ལ་དམིགས་པའི་རིག་གནས།ཚོག་དུམ་འདི་དག་སྟེ།” དམངས་གི་རིག་གནས།དམངས་ནས་སྐྱན་པའི་རིག་གནས།དམངས་ལ་དམིགས་པའི་རིག་གནས།” ཞེས་པ་འདི་ནི་ཨ་རིའི་ལོ་རྒྱས་ཐོག་ཏུ་མཉམ་སྒྲིག་གཏིང་ཟབ་ཐུགས་ཁའི་ཚོག་དུམ་ཞིག་ཡིན་ལ།འདི་ནི་གཙོ་བོ་ང་ཚོའི་ཙུང་ཐུང་བཙུ་དྲུག་པ་ཨ་བོ་ཧན་ལིན(Abraham Lincoln)ནས་ཡོང་བ་ཡིན།1863ལོར་ཁོ་བོས་མིང་དུ་གྲགས་པའི་ཀི་ཏི་ས་ཀུ་ཡི(Gettysburg)གཏན་བཤད་དེ།ལིན(ཁ)ཀྱི་མི་དམངས་ཀྱི་ས্ལིད་གཞུང་དང་।དམངས་ནས་བསྐྱན་པའི་ས্ལིད་གཞུང་।མི་དམངས་ལ་དམིགས་པའི་ས্ལིད་གཞུང་བཅས་པའི་གཏན་བཤད་ནི་ཁའི་ཁོ་ལའི་ཐོག་སྐད་གྲགས་ཆེ་ང་ཚོའི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་ནི་དམངས་གི་རིག་གནས།དམངས་ནས་སྐྱན་པའི་རིག་གནས། དམངས་ལ་དམིགས་པའི་རིག་གནས་བཅས་ཡིན།འདི་དག་ནི་ང་ཚོས་ལོ་རེའི་དབྱར་ཁར་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་སྲེལ་དུས་འབད་བརྩོན་ངང་རྒྱུན་འཁྱོངས་ངང་སྐྱལ་ཕྱེ་གི་ཡོད།ཕྱོགས་གཞན་ལ་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་ཁོ་ཚོ་ཡང་ཕལ་ཆེ་ཆད་ཁ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཅིག་ཡིན།ཁ་ཕྱི་ནས་ཀྱང་ཁ་ཕྱི་ཡི་ཡིག་ཚད་ལ་ཁ་ཕྱི་ཡི་ཡིག་ཚད་ཀྱི

ཁང་དག་རིདཀའི་བས་ཕྱིད་ཀྱིས་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་འདི་ནི་ཨ་རིའི་རྒྱལ་ས་ཡི་ང་ཚོའི་ཆེས་གལ་ཆེ་བའི་སྒྲི་བའི་བར་སྟོང་དང་ཆེས་གལ་ཆེ་བའི་སྒྲི་དམངས་
དུས་ཆེན་སྐབས་ལུ་སྒེལ་བ་གོ་རྟོགས་བྱེད་ཐུབ།འདི་དག་ཚང་མས་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་སྟེང་ང་ཚོས་འཛིམ་གྱིང་ས་གནས་ཁག་ཀྱི་ གཅིག་ཀནས་ཤུལ་བཞག་ལ་
སྐལ་འདེད་དང་སྦྱང་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་ལས་གཞི་འདི་ལ།ཤིན་དུ་དམིགས་བསལ་ཅན་ཀྱི་དོན་སྟེང་དང་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་འདི་སྒྲུབ་ཡོད།རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་འདི་
ནི་ཇ་ཅང་ཁྱད་པར་ཅན་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་རེད། ཇ་ཅང་ཁྱད་པར་ཅན་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་རེད།འདི་ན་གཟའ་མཐུག་རེ་རེར་འགལ་སྐྱོད་ཡོད་དེ། ཏམ་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར་དང་
དུས་ཆེན་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་དུ་གཉེར་བ་རེདཔས་བཞག་ནི།1963བོའི་བློ་8པར་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་སྟེང་།མ་ཏིང་ལུཌ་ཏེ་ཅིན(Martin
Luther King)གྱིས་ཁོང་གི་སྐད་གྱགས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གཏམ་བཤད་དེ་“ང་ལ་ཕུགས་འདུན་ཞིག་ཡོད”ཅེས་པ་སྒེལ་བ་རེད། ཁོ་ལིན་ལིན་དྲན་གསོ་ཁང་གི་
མདུན་དུ་ལངས་ཡོད་ལ་।ཤར་ཕྱོགས་ནས་བཟླས་ན་ཨ་ཏྲིང་ཐོན་དྲན་གསོའི་རྩ་རིང་དང་། ཐག་རིང་ནི་ཏྲི་མི་ས་ཞན་ཏྲི་ཡི་དངོས་མང་བཤམས་སྟོན་ཁང་དག
རེདཔ་ནི་1963ལོ་ཡིན་པ་དང་། སྐབས་འདི་དུས་ནི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་འགོ་མ་ཚུགས་གོང་ལ་ཡིན།སྐབས་འདི་ནི་རིག་གནས་ཤན་སྦྱོར་ཕྲིན་ཡིན་ལ། སྒྲི་དམངས་ཀྱི་ཞེ་དབང་རེ་འབོད་ཕྲིན་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྐབས་ཡང་ཡིན།Ripleyདང་Rinzlerཕྱ་ཏུའི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་བག་ཚགས་ཟབ་མ་
བཞག་ཟིན་པས།ཁོང་ཚོས་ལོ་བཞི་ཡི་རྩེས་ལུ་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་འདི་སྒེལ་བ་རེད།རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་ནི་ཙུང་ཕྱང་གི་འཁགས་བཞིས་མཇུག་སྒོ་ཕྱེས་པ་ཡང་
རེདཔཡིར་ན་ཙུང་ཕྱང་ཨའོ་པ་མའི་འཁན་བཞིས་མཇུག་སྒོའི་སྐབས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་སྟེང་གི་མི་ཚོགས་ཀྱིས་ཡུལ་ཕྱོར་ཏེལ་པོ་བཀག་ཡོད་པ་མཐོང་
ཕྱབ།རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་ནི་ང་ཚོའི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་སྒེལ་སའི་ས་ཆ་རེད། འདི་ནི་ཇ་ཅང་དམིགས་བསལ་གྱི་ས་ཆ་ཞིག་དང་।ཇ་ཅང་དམིགས་བསལ་གྱི་
དུས་ཚོད་ཞིག་བཅས་ཀྱིས་དོན་གནད་ཆེན་པོ་མཚོན་གྱི་ཡོད།རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་ནི་རྒྱལ་ཁབ་སྒྲི་གླིང་དོ་དམ་ནུས་ཀྱིས་དོ་དམ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།རྒྱལ་ཁབ་སྒྲི་གླིང་དོ་
དམ་ནུས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྒྲི་གླིང་དག་གཡེ་དཔེར་ན།རོང་ཆེན(Grand Canyon)དང་।ཡོང་ཏེ་སྒྲི་གླིང(Yellowstone)།ཡེཌ་ཏེང་མེ་
ཏི(Yosemite)སོགས་རང་བྱུང་མཛེས་ཕྲོངས་ཐག་གནས་ཅན་དང་དེ་བཞིན་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་རྩེས་ཤུལ་མང་པོ་ལ་ཕྱ་རྒྱལ་ཀོ་དམ་བྱེད་མཁན་ཀྱི་གླིག་གཞི་ཞིག་
ཡིན།རྒྱལ་ཁབ་སྒྲི་གླིང་ཀོ་དམ་ནུས་ཀྱིས་སྒང་རྒྱོང་བྱེད་པ་དེས་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་འདི་ང་ཚོ་མི་ཚང་མར་མཚོན་པའི་གལ་ཆེ་རང་བཞིན་དང་རིན་ཐང་བཞིན་
བཤད་བྱས་ཡོད།ཐང་ཕལ་ཆེས་གཙང་ཤུལ་ནན་ཕ་ཏད་ཀྱི་ཁ་ཏགས་ཀྱི་ཁ་ལ་ཞིག་ཏུ་ཕ་ཏད་ཀྱི་ཕ་ཁ་ཡ་ལ་ཁ་ཏ་ཡ་ཁ་ཏ་ཡ་ཁ་ཏ་ཡ

མོ་བྱེད་པའི་ཆ་དེར་བསྟན་པ་རེད།འདི་ནི་དམངས་ཁོད་ཀྱི་གཞས་པ་དང་། སྒྲུང་བཤད་མཁན།ལག་བཟོ་པ་གླགས་ཅན་སོགས་ཀྱིས་གཞན་ལ་ཕྱི་ཞིབ་དང་ལང་མོ་བྱས་པ་བརྒྱུད་སྨོན་སྨྱོང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་རེད།འདི་ནི་ང་ཚོས་ཏི་མི་སིན་ཉི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་ཀྱིས་བསྒྲུབ་དགོས་པ་དང་སྒྲུབ་བཞིན་པའི་དོན་དག་རེད།དམངས་སྲོད་དུས་ཚན་འདི་ནི་ཕ་ཏེ་ཏིང་ཁོན་དམིགས་བསལ་ས་ཁུལ་གྱི་ལོ་འཁོར་གྱི་རིག་གནས་བྱེད་སྒོ་ཆ་ཨོས་ཤིག་ཏུ་ཐྱུར་ཟིན།དམངས་སྲོད་དུས་ཚན་འདི་ལ་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་སྒྲ་སྣང་གཅིག་ནི་ང་ཚོས་ལོ་ཕྱར་དམངས་སྲོལ་ དུས་ཚན་གྱི་ལས་རིམ་མི་འདྲ་བ་འགའ་བས་རྒྱུ་དེ་རེད།ངས2003ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱས་འགོད་པའི་འགན་འཛིན་པ་སྟེ།དུས་ཡུན་འདིའི་རིང་ལ།འཛམ་གླིང་པ་དང་།ཨ་རིའི་ནགས་ལས་ཁུས།ཀ་ན་ཏ་ཨའི་པོ་ཐི་ཞིང་ཆེན།ཟླ་ཆུའི་འགྲམ་བརྒྱུད་ཀྱི་མངའ་ཞུལ།རྒྱལ།ཁབ་མཁའ་འགྲུལ་ཁུས།ཨ་རི་ཞི་སྟོམས་དཔྱང་སྟེ(US Peace Corps agency) བཅས་དང་དེ་བཞིན་ཤང་ཀ་ལེ་དང་།ཀྱང་གོ།ཏ་ཅིང་ཚོགས་པའི་སྒྲ་རྒྱལ་དང་ཡ་མེ་ཉ་ཡ་བཅས་འཕྲེལ་ཡོད་ལེ་ཚན་ཀཱཏེར་ཐྲོང་།འདི་ང་ལ་མཚོན་ནCFCHནས་བྱ་བ་ལས་རྒྱ་ཆ་ཅང་དགའ་པོ་ཡོད།རྒྱ་མཚན་ནི་ང་ཚོས་ལོ་རེར་བྱ་དངོས་གནར་པ་ལ་སྨོན་སྨྱོང་བྱེད་པ་དང་ལེ་ཚན་གསར་པ་སྒྲུབ་པའི་ཀུན་ཀྱིས་རེད།2020ལོ་དང་དེ་བཞིན་དེའི་རྗེས་ཀྱི་2021ལོར།ཏོག་དབྱིབས་ནང་དུག་ཁྱབ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་དབང་གིས།ང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་དུ་ དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་སྒེལ་མ་ཐུབ་པར་ང་ཚོས་དམངས་སྲོལ་ དུས་ཚན་འདི་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་ལས་བཤལ་བའི་ཨང་ཀིའི་ལེ་ཚན་ཟེར།མི་ངོ་གངོང་ཐུག་པའི་ལེ་ཚན་མེདཔ་ཚོའི་རེ་བ་ལ་2022ལོར་ང་ཚོས་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་འདི་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་ནས་སྒེལ་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཡོད།ངའི་ངོས་ནས་བརྗོད་ན།ཆེས་དགའ་སའི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་ཀྱི་ལེ་ཚན་ནི་2007ལོའི་ཟླ་ཆུའི་འགྲམ་བརྒྱུད་ཀྱི་མངའ་ཞུལ་སྐོར་གྱི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་དེ་ཡིན།ལེ་ཚན་དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཐུ་སྒེ།ཤེ་ཐེ་ནས་དང་།ཚོ་སི།ཁམ་ཕུ་ཁྲི།ཐེ་ལན།ཀྱང་གོ་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་བཅས་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་ཚང་མ་ཟླ་ཆུ་བརྒྱུད་དེ་ཕྱན་མོང་གི་རིག་གནས་སྲོལ་རྒྱུན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན།ཁོ་ཀུ་ནི་2007ལོའི་ཟླ་ཆུའི་འགྲམ་བརྒྱུད་ཀྱི་མངའ་ཞུལ་སྐོར་ཀྱི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་སྐབས་ཀྱི་པར་ཡིན།ཁོ་ཚོར Bahnar Rangao ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད། མི་དེ་དག་ནི་ཤེ་ཐེ་ནས་དབུས་རྒྱུད་ཀྱི་ས་བབ་མཐོ་ས་ནས་ཡིན་པ་དང་། Bahnar Rangao ཚོགས་ཆུང་གི་ཁོངས་མི་དག་ཤ་ཏིང་ཐོན་དམིགས་བསལ་ཁུལ་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས་ལ།ཁོང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཐོན་དུ་འཕྱོར་སྐབས།ཁོང་ཚོ་དོན་དངོས་ཟུ་ ཤེ་ཐེ་ནས་ལས་ཕྱིར་ཕྱོགས་ལ་འགྲོ་སྒྲོང་ལས་མེད་པ་དང་།ཁོང་ཚོ་ཐེངས་ཀུན་ཀྱང་ཁ་ཤེ།ཁོང་ཚོར་ཨ་རི་ལ་ཡོང་ནས་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་དུ་ཞུགས་ཚེད་ཀྱི་ལག་འཁྱེར་ཡིག་ཆ་དག་སྒྲུབ་ཚེད་དུ་སོང་བ་རེད།ཁོང་ཚོ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་པ་ལ་འགྲོ་སྒྲོང་མེད་ལ།ཁོང་ཚོར་ཕྱ་ཏིན་ཐིང་དུ་སྣེགས་སྒྲོང་མེད་ཀྱང་།ཁོང་ཚོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་དུ་སྣེགས་ནས་ང་ཚོའི་དཔྱ་གསོའི་རྩ་རིང་སོགས་མཐོང་སྐབས།ཁོང་ཚོས་ས་གནས་འདི་ནི་ཀ་ཅང་གལ་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གོ་རྟོགས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་ང་ཚོས་ཁོ་ཚོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐང་ཆེན་དུ་ཁྱིད་ནས་ཁོ་ཚོར་དབྱན་གསོ་དང་ཏེན་འཕེལ་ཞུ་ཐུབ་ལ་གོ་རྟོགས་བྱུང་ཡོད་པས།ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་སྲོལས་སེམས་གསར་པ་བསྐྱེད་ཡོད།འདི་ནི་ང་ཚོས་ཅི་ཤར་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་ཀྱི་གལ་ཆེན་གསལ་ཁ་ཡིན་ལ་ཁ་ཏིང་ཀ(Martin Luther King)ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་ཀྱི་གོ་གནས་བཅད་སྒྲོད་བྱས་དེ་”ང་ལ་ཕུགས་འདྲན་ཞིག་ཡོད”ཅེས་པའི་བརྡ་འཕྲིན་གལ་ཆེན་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་དེའི་དལ་བཞིན་རེད།དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་ཀྱི་ཆེས་གལ་ཆེ་བའི་ནུས་པ་གཅིག་ནི་རང་གི་ཐེ་ལུལ་དང་ཐོ་ལས་རྒྱལ་ལ་ང་རྒྱལ་དང་ཐོ་ལས་པ་སྐྱེས་པའི་བསམ་བློ་ཟླ་ཟིང་བྱེད་རྒྱ་དེ་རེད།དེ་བས་ང་ཚོས་གོ་རྟོགས་དང་ཤེས་རྟོགས་སྐྱེད་ཟིང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོས་ཐེ་ལུལ་ལ་ཕུགས་ཐོན་རྒྱག་བཞིན་ཡོད་ཞེས་ཟར་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།ངས་བསྡུས་ན་ང་ཚོས་Bahnar Rangaoམི་རྣམས་ང་ཚོའི2007ལོའི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་དུ་ཁྱིད་ཡོང་ནས་ཁོ་ཚོའི་ཐྲི་ལུལ་ལ་ཕུགས་ཐོན་བྱས།ང་ཚོས་དམངས་སྲོལ་དུས་ཚན་ལྷེང་ཐུབ་པའི་རིས་ཀྱི་ལམ་ནས་ གསལ་ཁ་ཏིང་ཀ་ཡོང་ནས།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད་ཅིས་ཀྱང་ལ་ཡོ་ཐ་དང་རིག་གནས་རྒྱུན་འཛིན་པར་འཕྲལ་ཐོན་ཏེ་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོད།ང་ཚོ་ཤ་ཏིང་ཀ་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཤས་ཀ་ཡོ

དང་སྡེ་ལྷལ་དེ་དགེ་གེས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆེད་དུ་སྨད་ཆ་བཤད་པ་དང་ང་ཚོའི་སྒེ་མཚོན་ལྟད་མོ་བ་དགེ་དང་མཉམ་དུ་གླེང་མོལ་བྱེད་དུ་འཇུག་རྒྱུ་དེ་རེདཔེ་ནི་ཅིའི་ཕྱིར་ངས་ཁའི་འཚང་ཁྲིད། "ཏྲི་མི་ས་ཞིན་ཉི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་དང་དེ་ལས་འདས་བའི་རིག་གནས་བཙོ་གླེང།" ཞེས་འབོད་པའི་རྒྱ་ཆྱེན་རིདཔུས་འདོན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཕོ་ནས་ནས།ང་ཚོས་རིག་གནས་ཀྱི་བཙོ་གླེང་འདི་དག་ལ་སྒྲལ་འདེད་གཏོང་བཞིན་ཡོད།ང་ཚོས་ཚབ་ཞུགས་པ་དག་གིས་ང་ཚོའི་ལྟད་མོ་དག་དང་མཉམ་དུ་སྨད་ཆ་བཤད་རྒྱར་སྒྲལ་འདེད་བྱེད་ལ་ཚབ་ཞུགས་པ་རྣམས་རང་རང་གི་ཚབ་དུ་སྨད་ཆ་བཤད་རྒྱར་སྒྲལ་འདེད་བྱེད།འདི་ནི་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དམངས་གི་རིག་གནས།དམངས་ནས་སྒྲུན་པའི་རིག་གནས། དམངས་ལ་དམིགས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་རིག་གནས་དམངས་གཙོ་ཡི་ལྟ་ཚུལ་གསར་བ་དེ་ཁྱབ་སྟེལ་བྱེད་པ་ལས།གོང་ནས་འོག་བར་དང་ཐིད་དབང་སྒེར་གཙོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མ་ཡིན་པ་མཚོན།འདི་ནི་''རིག་གནས་དམངས་གཙོ་རིང་ང་ཚོའི་ཐེ་ལྷལ་དང་ཁོ་ཚོའི་ཐོལ་རྒྱན་རིག་གནས་ཀྱི་ཚབ་ཞུས་ང་ཚོའི་ཐྲི་དམངས་ལྟ་སྨོར་བ་མི་འདུ་བ་མང་པོ་ལ་དེ་དག་མཚམས་ཐྲོན་བྱེད་དེ།མི་ཁྲ་50ནས།ཁྲི་100བར་ཀྱི་ཡུལ་སྨོར་བ་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་ལྟ་མང་ཅན་གྱི་ཐྲི་དམངས་ལྟ་སྨོར་བ་རིང་ཀ་ལྟ་ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་ལྟར།ལྟ་སྨོར་མཁན་གྱི་ཁོད་ཀྱི་མང་ཆེ་བ། ཕལ་ཆེར་50%ནས་60%ནི་ཤ་ཏྲིན་ཐིང་དམིགས་བསལ་ས་ལྷལ་ནས་ཡིན།འོན་ཀྱང་མི་ཏ་ཅང་མང་པོ་ཞིག་ནི་ཙ་མེ་རི་ཀའི་རྒྱལ་ནང་གི་ས་གནས་གཞན་དག་དང་འཛམ་གྲིང་གི་ས་གནས་ཁག་ནས་འོང་བ་ཡང་མང་པོ་ཡོད། ཁོ་ཚོ་ཏྲི་མི་ས་ཞིན་ཉི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་ལ་ལྟ་ཆ་ཡོང་བ་དང་ལྟེག་ཡོང་བ་ཤེས་ཀ་ཡོང་བ་སྟེ། ང་ཚོས་འགྲེམས་སྟོན་ཐུས་འདོན་མཁན་ཀྱིས་དེ་འདྲ་ལ་སྒྲལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།ཅེ་ན་ང་ཚོའི་དོན་དག་འདི་དག་ཅི་འདྲ་བྱས་ནས་སྒྲུབ་བཞིན་ཡོད་ཞེས་ན།དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་སྟེང་ཏུ།གཙོ་བོ་ཞིག་ནི་ང་ཚོས་བཤད་པའི་ གསལ་བཤད་ཀྱི་གར་སྟེགས་ཞེས་པའི་དུས་རིམ་ཞིག་ཡོད།འདི་ནི་མི་རྣམས་ཀྱིས་དེང་རབས་རིག་གནས་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་བགྲོ་བྱེད་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན།མི་རྣམས་ཀྱིས་འདི་ནས་ཁོ་ཚོའི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞིག་ཏུ་ཡང་ཅི་ཙམ་ཞིག་ཡོད།།ཁོ་ཚོ་ལྟ་ཤུལ་ལས་ཀ་ཆེས་དགེའ་བའི་ཕྱི་ཕྱོགས་ཞེས་པའི་དུས་རིམ་ཞིག་ཡོད།།2008ལོ་ཡི་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་ཡིན།སྨྲས་པ་དེ་དུས་ང་ཚོར་ལེ་ཚན་གསུམ་ཡོད་དེ།NASAཡོད་དེ།དེ་ནི་རང་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་མཁའ་འགྲུལ་འཛིག་རྟེན་འཕྲུར་སྒྲོད་ཕྱིན་པ་དང་།ང་ཚོར་འབྲུག་ཡུལ་ཡོད།དེ་ནི་ཀྱང་གོ་དང་རྒྱ་གར་བར་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་ཆུང་དེ་རེདཔེ་ནས་ང་ཚོ་ཨ་རིའི་ཏེ་ཁི་ས་སི (Texas)མངའ་ཐུ་བཅས་གསུམ་ཡོད།ང་ཚོ་གོས་བསྡུར་གྱིང་ཞེས་ཁ་ཞིང་དུ་རྒྱལ་ཁབ་འདི་གསུམ་ནས་ཡོང་བའི་དུས་ཆེན་ལ་ ཞུགས་མཁན་ཀྱི་མི་དག་གོས་མོལ་ལ་ཞུགས་དུ་བཙུག།ང་ཚོ་ལ་NASAདང་།ཨ་རིའི་ཏེ་ཁི་ས་སི།འབྲུག་ཡུལ་བཅས་ནས་ཡོང་བའི་ནང་ཞུགས་པ་ཡོད།ང་ཚེས་དགའ་བའི་གཏམ་གྱིང་གི་ཐབ་ཏེ་རེདཔེ་ཚོས་འཛིག་རྟེན་འཕྲུར་སྒྲོད་པས་རྒྱལ་ཁྱིའི་བར་ཁྱོང་གི་བཤད་བཙན་བཤད་བཤད་དུ་བཙུག་པ་དང་།བར་ཁྱང་ནི་ཐུང་ཐག་བའི་ས་ཆ་ཞིག་རེདཔེ་ཚོས་འབྲུག་ཡུལ་ནས་ཡོང་བའི་ཞུགས་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ ཐག་རིང་ལྟད་ཞུག་དུ་བཤད་བཙན་གྱིང་ཞེས་ཀྱང་ཐུ་ཞིའི་བར་ཁྱོང་གི་བཤད་བཙན་བཤད་དུ་བཙུག།ང་ཚོར་ཏེ་ཁི་ས་སི་ཐག་རིང་ས་ཁྲལ་ནས་ཡོང་བའི་ཞུགས་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ ཐག་རིང་ལྟད་ཞུ་བཤད་ལ་ཐ་ཚིག་ཏེ་ཕྱར་ བཤད་བཙན་ལ་ཐ་ཐ་ཕྲིག་བྱེད་པ་བཙན་ཀྱི་དཔེ་བ་བཏོན་ནས་ཚང་མས་ཐོས་བསྡུར་བྱས་ཤུལ།ཐོས་བསྡུར་ཁ་ཞིང་ཁ་ཞིང་གི་ཐོས་བསྡུར་གཞན་ཞིག་ནི་མི་རྣམས་མཁན་གཅིག་ཏུ་འཛོལ་ནས་ལྟད་ཞུ་ཞིག་ནི་ཁ་ཞིང་ཁ་ཞིང་ལ་ ཐ་ཕྲིག་བྱེད་པ་བཙན་ཀྱི་དཔེ་བ་བཏོན་ནས་ཚང་མས་ཐོས་བསྡུར་བྱས་ཤུལ།ཐ་ཚིག་ཏེ་ཁ་ཞིང་ཁ་ཞིང་ལ་ ཐ་ཕྲིག་ཏུ་ཡང་ཅི་ཙམ་ཞིག་ཡོད།ཁ་ཞིང་ལ་ཐ་ཚིག་ཏུ་ཡང་ཅི་ཙམ་ཞིག་ཡོད།ཁ་ཞིང་ལ་ ཐ་ཕྲ

དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་སྒེ།ལོ་དེ་ནི་དར་གོས་ཚོང་ལམ་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་རེདཔལས་དེར་ཕལ་ཆེར་དར་གོས་ཚོང་ལམ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ25ལྷག་ལ་བརྩོང་བ་ཡིན་ཞིང་། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་ནས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དག་དཔེར་ནཱུང་གོ།ཁི་ཏོང་།ཀོ་རི་ཡ་སོགས་ནས།དབྱི་ཐ་ལིའི་ཕྱའི་ཉི་གིར་འབྱོར་ཀྱི་ཡོད་ལ།ཅིར་ཅི་སི་ཐན་དང་།ཁེར་ཟ་སྦྲི་སི་ཐན།ཐ་ཅི་ཁེ་སི་ཐན།ཕྱུའུ་ཁུའི་མི་སི་ཐན།ཨ་ཕ་ག་ནི་སི་ཐན།ཁ་ཅི་ཁེ་སི་ཐན(Kyrgyzstan, Kazakhstan, Tajikistan, Turkmenistan, Afghanistan, Pakistan,)སོགས་ཡང་ཚུད།རྒྱལ་ཁབ་དེ་དུས་དར་གོས་ཚོང་ལམ་དམངས་སྲོལ་དུས་ཆེན་དུ་ང་ཚོས་ཕ་ཁི་སི་ཐན་ཁ་ལ་ཆི་ནས་ཚོན་ཐིས་ཆུངས་འགོར་ཞིག་འཁྱེར་ཡོང་བ་རེད།ངོོན་དངོས་ཐོག་ང་ཚོའི་ཞིབ་འཚུག་པ་ཕྱའི་སི་ཁང་ཤིན་ལྷོན་ཀྱི་དགེ་ཁན་ཆེ་མོ་ མ་ཁེ་ཁོ་ནུའོ་ཡེ(Mark Kenoyer)ཁ་ལ་ཆི་ལ་སོང་བ་རེད།ཁོའི་ལས་འགན་ནི་དར་གོས་ཚོང་ལམ་བརྒྱུད་ཀྱི་དགེ་མཚོན་ཅན་ཀྱི་ཚོན་ཐིས་ཆུངས་འགོར་ཞིག་འཚོལ་རྒྱ་དེ་རེད།མ་ཁེ་ཁོ་ནུའོ་ཡེ་ཡི་ཀུར་བཙོན་དང་འཁའ་ཐོག་རྒྱེལ་འཛིན་ཀུང་སི་ཞིག་གི་མཉམ་ལས་འོག།ཚོན་ཐིས་ཆུངས་འགོར་དེ་ཉོས་ནས་ཤ་ཏྲིན་ཕིང་དམིགས་བསལ་ལུལ་ལ་ཁྱེར་ཡོང་བ་རེད།དོན་དངོས་ཐོག་ང་ནི་མ་ཁེ་དང་མཉམ་དུ་ལས་ཀ་ཆེད་ཀྱི་ཡོད་ལ།ངས་ཚོན་ཐིས་ཆུངས་འགོར་ དེ་ཤ་ཏྲིན་ཕིང་དམིགས་བསལ་ལུལ་ལ་རྒྱེལ་འཛིན་བཀོད་ཕྱིག་ཆེད་རོགས་ཐུགས།ང་ཚོ་ཚོ་ནི་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ ཁ་ཁ ཁ ཁ

ཀྱིས་ཁྱིམ་ཀྱི་ཟས་རིགས་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་འཛིན་སྤྱོད་བྱེད་པའི་མཁར་གཤིའི་ སྒེར་གྱི་སོལ་རྒྱན་གྱིས་དུ་འཇུག་བཤད་ཡོད།སྤྱི་བཏུར་བཞིན་ཡོད།ཁྱིམ་བཏུར་གྱི་ནས་བ་ད་ཅང་ཚོས་ཆེད་ལས་ཀ་ཁ་ཤ་ནས་ཀ་ཁ་ཤ་ཁ་ཤ་ཁ་ཤ

སྒོལ་དུས་ཆེན་གཏོང་སར་སྒེབས་མ་ཐག་མེ་ཏོག་གི་སྒོ་བྱང་ཆེན་པོ་དེ་ནི་ཁྱེད་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་མཐོང་ཐུབ་ཁོང་ཚོས་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་སྟེང་ཁོ་ཚོའི་བཟོ་བཀོད་ཀྱི་ཐབས་རྩལ་དང་ ཏུས་འགོད་ཀྱི་ཐབས་རྩལ་སྟོན་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད།རིག་གནས་གླེང་མོལ་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་ཕྱད་མོ་བ་དག་ལ་ཁོང་ཚོའི་ཤེས་ཡོན་དང་ལག་རྩལ་མཉམ་སྦྱོང་བྱེད་བཞིན་ཡོད།མེ་ཏོག་གི་སྒོ་བྱང་འདི་ལ་མཚོན་ན།ཞང་གང་གི་བཟོ་མཁན་ཚོས་སྐྱེག་མ་ཚུར་ ཤ་ཏིུང་ཐིང་དུ་བསྐུར་བ་ཚང་མ་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་ཚར་རྟེས།ཡོད་ཚད་ཕྱིར་ཞང་གང་ལ་ཕྱིར་ལོག་པ་རེད།དོན་དངོས་ལུ་འདི་ནི་ཨ་མེ་རི་ཁའི་ཞིང་ལས་ཤུཎ་ཡི་ཆ་རྒྱུན་ཡིན་ཏེ།གལ་ཏེ་ཚུར་བསྐུར་ཡོང་བའི་སྐྱེག་མ་ཡོད་ཚད།ཐེས་པར་དུ་ཕྱིར་ཞང་གང་ལ་ལོག་དགོས་པ་རེད། ང་ཚོར་གནས་སྐབས་སྐྱེག་མ་གཡར་ཆོག་པའི་ཆོག་འཐུས་ལག་ཕྱེར་ཞིག་ཡོད་མོད།ཁོ་ཀ་ཏཱ་ཡི་ཆ་ཏཱ་ཡི་ཏ་ཏཱ་ལ་ཚུར་བསྐུར་ཡོང་བའི་སྐྱེག་མ་ཡོད་ཚད།ཐེས་པར་དུ་ཕྱིར་ཞང་གང་ལ་ལོག་དགོས་པ་རེད། ཁ་ཚོར་གནས་སྐབས་སྐྱེག་མ་གཡར་ཆོག་པའི་ཆོག་འཐུས་ལག་ཕྱེར་ཞིག་ཡོད་མོད།ཁོ་ཀ་ཏཱ་ཡི་ཏ་ཏཱ་ལ་ཚུར་ཡོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད།ཤ་ཏིུང་ཐིང་དུ་གླུ་དང་དངོས་སྐྱེལ་ཆང་འཕོར་བཏང་སྟེ་བསྐུར་བ་ཡིན་ནམ། ལྷར་ཡང་གླུ་དང་དངོས་སྐྱེལ་ཆང་འཕོར་བཏང་སྟེ་ཞང་གང་ལ་ཕྱིར་ལོག་དགོས་པ་རེད།མཚོན་ཆེན་ཀུགས་རང་བཞིན་གྱི་དངོས་པོ་རིགས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་གཞན་པ་ཞིག་ནི། 1999ལོར།ང་ཚོས་ཅོ་མ་ཉི་ཡའི་སྐོར་གྱི་ལེ་ཚན་ཞིག་ལས་པ་ཡིན།ང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་ཆེན་དུ་ཤེང་གི་བཟོས་པའི་ཆོས་ཁང་ཞིག་བསྐྲུན་པ་དང་། དེ་ཅོ་མ་ནི་ཡའི་སྒོལ་རྒྱུན་གྱི་ཆོས་ཁང་གཞི་བཞག་ནས་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན།དཔེ་མཚོན་གཞན་པ་ཞིག་ནི2008ལོ་རེད།ང་ཚོས་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་ཕྱ་ཁང་ཞིག་བསྐྲུན་པ་ཡིན།དེ་ནི་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ས་ཐིང་ཡུས་ནས་བསྐྲུན་པ་ཞིག་རེད། ཐིང་ཡུའུ་ནས་བཟོས་པའི་ཕྱ་ཁང་དེ་དེ་ནས་བཤིག་ནས་ཤ་ཏིུང་ཐིང་དུ་བསྐྲུར་ཏེ།དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་སྐབས་བསྐྲུར་དུ་ཕྲིག་སྟོར་བྱས་པ་ དང་།དེ་རྟེས་དེ་ཡང་བསྐྲུར་བཤིག་ཏེ་ཏེ་ཁེ་ས་ཁི་ཀློའུ་ཡི་ཨའར་ཕ་ནུའོ་ཏུ་བསྐྲལ་པ་རེད།ཕྱ་ཁང་འདི་ནི་ད་ཕྱ་ཨེ་འར་ཕ་ས་ཡི་ཏེ་ཁེ་ས་ཁི་སྒོག་ཆེན་ན་ཡོད།ང་ཚོ་ དངོས་ཟོག་དེ་དག་ཀྱི་ཚེ་ཚད་རིང་དུ་ས་ཁང་ན་ཏ་ཅང་དག་འཕོ་ཡོད།དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་ནི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཆང་གཞིའི་ཐོག་བཙུགས་པ་ཞིག་རེད།དེ་ལ་ནི2013ལོར་ང་དང་ང་ཚོའི་ལེ་ཚན་མཐུན་སྟོར་བ་ལི་ཅིན་གྱི་པར་ཞིག་རེད།ཁོ་མ་ཡེ་ཅིང་དུ་བསྡད་ཡོད།ང་ཚོའི2014ལའི་ཀུང་ཁོའི་སྐོར་གྱི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་བཞིན་ཡོད།ང་ང་ཚོའི་འགྲེམས་སྟོན་ཏུས་འགོད་པ་ Sojin Kimསོགས་ཐེངས།ཁ་ཤས་ལ་ཀུང་ཁོ་ལ་ཕྱ་སྐོར་ལ་སོང་ནས།ཀུང་ཁོའི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་གྱི་ལེ་ཚན་ལ་ཀུང་ཁོའི་སྒོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་ཅན་འཚོལ་དུ་སོང་བ་རེད།ང་ཚོའི་ཀུང་ཁོ་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་ལ་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་ཚོགས་མི་མང་པོ་ཡོད།དེའི་རྣམ་ཤེས་མཁན་དང་ཀོང་ཏང་གི་སྐད་ཤེས་མཁན་ཚུད་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ང་ཚོར་ཞིབ་འཇུག་ དང་བཟོ་རོགས་བྱས་ནས་ང་ཚོའི་ཀུང་ཁོའི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་གྱི་ལེ་ཚན་ཞེས་པ་དེ་ལེགས་འགྲུབ་ཐུང་པ་རེད།ང་དའི་དཔེ་ཁྱད་ཏུ་ཕན་ཐུབ་ཀྱི་མཇུག་མཐའི་ཚ་ཤས་འདིར་བར་ཐེག་གིས་ང་ཚོར་ཞིབ་འཇུག་ དང་བཟོ་རོགས་བྱས་ནས་ང་ཚོའི་ཀུང་ཁོའི་དམངས་སྒོལ་དུས་ཆེན་ཀྱི་ལེ་ཚན་ཞེས་པ་ནི་ལེགས་ལ་ཡང་ཅིག་ཡིན།ང་ཚོ་ནི་ཀ་ལ་ཁ་ཏ་ཡིན།ཁ་ཤས་ལ་ཁ་ཏ་ཡིན།ང་ཚོ་ཁ་ཏ་ཡིན།ང་ཚོ་ཁ་ཏ་ཡིན(Tlingit)མི་རིགས།ཁོང་གིས་ཉང་ས་ཡངས་དགོས་པའི་ཐུབ་ཐང་ཁ་ བ་སྐེ།ཤིང་ཁོས་མ་བཟོ།མཐོ་ཚད་ལས་ཆར་སྟེ།5ནས་10རེད།འདི་ནི་སྐུ་ཞབས་ཅེ་ལེ་ས་ཁན་ལས་ཁག་རེད།ཁོང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་ཆུ་དགའ་ཐོག་ མར་ཁ་ཏ་ཡིན།ཁ་ཏ་ཡིན།ཁ་ཏ་ཡིན།

གི་པར་གཞན་ཞིག་རེད།གཡས་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་ནི་ན་ཞི་སྟོན་པའི་རིགས་ཀྱི་མིས་ཁོང་གི་སོལ་རྒྱན་གྱེང་བཞིན་ཡོད།ང་ཚོའི་ཕྱ་རྒོར་རྒྱ་མཚོན་མཁོ་ཚོ་དང་དེ་ཚོའི་འཕྲལ་མཐུང་དེ་མཚོང་ཐུགས་ཞི་སྟོན་པ་དེ་དང་ང་ཚོའི་ཕྱ་རྒོར་རྒྱ་མཚོན་ཚོའི་བར་དུ་ཅོག་ཙེ་ཞིག་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཅོག་ཙེ་དེ་གར་ཡོད།ཅོག་ཙེ་འདིས་ཁོ་ཚོ་ཁ་ཐལ་དགོས་པ་མཚོན་ཡོད་མ་རེད།འདི་ཕྱར་ཐུས་ན་ཁོའི་རྒྱ་ཆ་ཅོག་ཙེའི་སྟེང་དུ་འཛིན་ཐུས་ན་ཁོ་ཚོ་ཁོང་ཚོས་སྟོན་སྟོང་ཁྱེད་ཐུབ་པའི་བས་མ་པར་སྟོན་གསོ་ཡག་ཕོར་ནི་ངོ་ཐུག་གདོང་འཕྲང་ཀྱི་སྟོན་གསོ་སྟེ། ཐང་ཀར་ཕན་ཚུན་ནས་སྟོན་སྟོང་ཁྱེད་པ་དེ་རེད།འཆད་ཁྲིད་འདི་ངས་ཕྱེད་ཚོ་དངོས་ཐུ་སྟོན་ཁྲིད་དང་།ངས་ཕྱོད་ཚོའི་གདོང་མཐོང་ཐུབ་ན་བས་མ་ཡོད།འོན་ཀྱང་ད་རྐན་ངས་ང་ཚོས་ལག་རྩལ་མི་འདུ་བ་ཞིག་ལ་ཚོད་ཁ་ཁྱེད་བཞིན་གང་ངས་འཛིན་ནས་དུ་ཐོག་འཆད་ཁྲིད་འདི་བཟོས་པ་རེད།དམངས་ས་ལུས་ཀུས་ཆེན་ཐོག་ཏུ།ང་ཐུགས་གདོང་འཕྲང་ཀྱི་སྟོན་གསོ་ལ་དམིགས་པ་རེད།བར་འདུམ་ཁྱེད་མཁན་གྱི་རིགས་དབྱིབས་གང་ཡང་མེད་པ་སྟེ།ཁྱེད་ཀྱིས་ཀ་པར་ནང་གི་ས་ཆ་གཞན་ཞིག་ན་ཡོད་པའི་མི་ཞིག་ལ་ཕྱ་བ་མ་ཡིན་པར།ཁྱེད་ཀྱིས་ཐང་ཀར་མི་དེ་ལ་བཟ་བཞིན་ཡོད་རེད།ཕྱར་ཐུས་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀོ་ཚོའི་གདོང་གི་རྣམ་འགྱུར་ལས་ཀོ་ཚོའི་འགལ་ས་ཁྲོད་ཐོག་ཁ་ཕན་ཁ་ཁ་ཕན་ཡོད་ཡོ་ཞ་ཞ་ཁ་ཕ་ཁ་ཕ་ཁ་ཕ

འདེས་པའི་དུས་ཚོད་ཞིག་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱི་ ཡིན་པས་དེར་ཞུགས་པར་རེ་སྨོན་ཡོད།དེའི་དུས་ཚོད་བཀོད་སྒྲིག་རྟེས་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་པས་མུ་མཐུད་ཅན་རོགས།འདི་ནི་ཚེས་མཐའ་མཇུག་གི་བརྟན་རིས་གཅིག་ཡིན་དེ།ངའི་འཕེལ་གཏུག་ བྱེད་སྣང་ས་དང་ངའི་ཡིག་སྒམ་ཀ་བྱང་ཡིན་པས།ང་ལ་འཕེལ་བ་བྱེད་པར་ དགའ་བས་ཞུར་དང་གི་དོ་སྣང་བྱས་པར་ཕྱགས་རྟེ་ཆེ། སྐུ་གཟུགས་ལ་ཕྱགས་ཅག་གནང།